

Kształcenie obywateli Ukrainy – analiza nowelizacji rozporządzenia

Opracował: Michał Łyszczarz, prawnik, autor komentarza do *Ustawy o systemie oświaty* oraz licznych publikacji z zakresu prawa oświatowego, prawa pracy, finansów publicznych i funkcjonowania samorządu terytorialnego, uznany prelegent i szkoleniowiec, wykładowca toruńskiej i bydgoskiej Wyższej Szkoły Bankowej, główny specjalista w Wydziale Oświaty w Urzędzie Miasta w Dąbrowie Górniczej, przez lata tworzył trzon Wydziału Nadzoru Prawnego Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego

Podstawa prawna:

- *Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty* (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1915 ze zm.),
- *Rozporządzenie Ministerstwa Edukacji i Nauki z dnia 21 marca 2022 r. w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy* (Dz.U. z 2022 r. poz. 645 ze zm.),
- *Rozporządzenie Ministerstwa Edukacji i Nauki z dnia 1 sierpnia 2022 r. w sprawie egzaminu maturalnego* (Dz.U. z 2022 r. poz. 1644),
- *Rozporządzenie Ministerstwa Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2019 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu zawodowego oraz egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie* (Dz.U. z 2019 r. poz. 1707).

17 sierpnia weszła w życie kolejna nowelizacja *Rozporządzenia Ministerstwa Edukacji i Nauki z dnia 21 marca 2022 r. w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy*. Zmiany wprowadzone Rozporządzeniem są niezbędne z uwagi na przedłużające się działania wojenne i konieczność zapewnienia edukacji dla uczniów przybywających z Ukrainy.

Najważniejsze rozwiązania wprowadzone nowelizacją *Rozporządzenia* dotyczą egzaminu ósmoklasisty, egzaminu maturalnego, egzaminów zawodowych, warunków ukończenia szkoły podstawowej oraz wydłużenia terminu obowiązywania niektórych regulacji, które zostały wprowadzone już w poprzednim roku szkolnym.

Egzamin ósmoklasisty

Zgodnie z art. 44zy *Ustawy o systemie oświaty* rodzice ucznia lub słuchacz składają dyrektorowi szkoły, nie później niż do 30 września roku szkolnego, w którym jest przeprowadzany egzamin ósmoklasisty, pisemną deklarację:

- wskazującą język obcy nowożytny, z którego uczeń lub słuchacz przystąpią do egzaminu ósmoklasisty,
- informującą o zamiarze przystąpienia do egzaminu ósmoklasisty z matematyki w języku danej mniejszości narodowej, mniejszości etnicznej lub języku regionalnym.

Ważne!

Nowelizacja dotyczy przypadków, w których uczeń pochodzący z Ukrainy rozpocznie naukę po 30 września, a więc nie będzie miał możliwości złożenia deklaracji w terminie ustawowym.

Według § 2a ust. 1 znowelizowanego *Rozporządzenia* w przypadku uczniów, którzy rozpoczną naukę w klasie VIII szkoły podstawowej, a w przypadku szkoły artystycznej realizującej kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej – w ostatnim roku nauki odpowiadającym klasie VIII szkoły podstawowej po 30 września 2022 r., złożenie deklaracji w sprawie egzaminu ósmoklasisty będzie następowało do 15 marca 2023 r.

Według § 2a ust. 2 znowelizowanego *Rozporządzenia* dyrektor szkoły na podstawie złożonych deklaracji sporządza wykaz uczniów będących obywatelami Ukrainy, przystępujących do egzaminu ósmoklasisty. Wykaz zawiera:

- dane uczniów: imię (imiona) i nazwisko, numer PESEL, a w przypadku braku numeru PESEL – serię i numer paszportu lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość, datę urodzenia oraz płeć,
- informację o języku obcym nowożytnym, z którego uczniowie przystąpią do egzaminu ósmoklasisty,
- informację o uczniach, którzy korzystają z dostosowania:
 - formy przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty, o którym mowa w art. 44zr ust. 7 pkt 1 uso.,
 - warunków przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty, o którym mowa w art. 44zr ust. 1–6 i ust. 7 pkt 1 uso.

Wykaz ten dyrektor szkoły przekazuje dyrektorowi okręgowej komisji egzaminacyjnej w postaci elektronicznej przy użyciu elektronicznego systemu wspomagającego przeprowadzanie egzaminu ósmoklasisty w terminie do 22 marca 2023 r.

Egzamin maturalny

Podobna zmiana dotyczy przystąpienia do egzaminu maturalnego. Według dodanego do znowelizowanego *Rozporządzenia* § 3a ust. 1 w roku szkolnym 2022/2023 uczniowie będący obywatelami Ukrainy, którzy rozpoczęli naukę w klasie programowo najwyższej liceum ogólnokształcącego dla młodzieży, technikum lub szkoły artystycznej realizującej kształcenie

ogólne w zakresie liceum ogólnokształcącego po 30 września 2022 r. i zamierzają przystąpić do egzaminu maturalnego, deklarację przystąpienia do egzaminu maturalnego składają w terminie do 15 marca 2023 r.

Stosownie do ust. 2 tej regulacji dyrektor szkoły, na podstawie złożonych deklaracji, sporządza wykaz uczniów będących obywatelami Ukrainy, przystępujących do egzaminu maturalnego. Wykaz zawiera informacje o uczniach, którzy korzystają z dostosowania warunków przeprowadzania egzaminu maturalnego, oraz informacje, o których mowa odpowiednio w § 11 ust. 1 pkt 1–4 *Rozporządzenia MEiN z dnia 1 sierpnia 2022 r. w sprawie egzaminu maturalnego*, czyli:

- imię (imiona) i nazwisko zdającego, numer PESEL, a w przypadku braku numeru PESEL – serię i numer paszportu lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość, datę urodzenia, płeć oraz dane kontaktowe: adres korespondencyjny oraz – jeżeli posiada – adres poczty elektronicznej lub numer telefonu,
- przedmioty zdawane na egzaminie maturalnym, w tym język lub języki, z określeniem przedmiotów zdawanych jako obowiązkowe i dodatkowe,
- poziom egzaminu maturalnego z języka obcego nowożytnego jako przedmiotu dodatkowego,
- system operacyjny, programy użytkowe oraz język programowania – w przypadku egzaminu maturalnego z informatyki.

Dyrektor szkoły przekazuje wykaz dyrektorowi okręgowej komisji egzaminacyjnej w postaci elektronicznej w terminie do 22 marca 2023 r.

Egzamin zawodowy

Kolejną zmianą jest wprowadzenie do *Rozporządzenia* § 4a. Ta zmiana również wydłuża dla uczniów z Ukrainy okres składania deklaracji w sprawie przystąpienia do egzaminu. Na podstawie ust. 1 tego przepisu w roku szkolnym 2022/2023 w przypadku uczniów będących obywatelami Ukrainy, którzy rozpoczęli naukę w branżowej szkole I stopnia lub technikum po 15 września 2022 r. i zamierzają przystąpić do egzaminu zawodowego, deklarację przystąpienia do egzaminu zawodowego składa się w terminie do 15 marca 2023 r.

Zgodnie z ust. 2 dyrektor szkoły, na podstawie złożonych deklaracji, sporządza wykaz uczniów będących obywatelami Ukrainy, przystępujących do egzaminu zawodowego. Wykaz zawiera informację o uczniach, którzy korzystają z dostosowania warunków przeprowadzania egzaminu zawodowego, oraz informacje, o których mowa w § 5 ust. 1 pkt 1–5 *Rozporządzenia MEN z dnia 28 sierpnia 2019 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu zawodowego oraz egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie*, czyli:

- imię (imiona) i nazwisko zdającego, numer PESEL, a w przypadku braku numeru PESEL – serię i numer paszportu lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość, datę urodzenia oraz dane kontaktowe: adres korespondencyjny oraz – jeżeli posiada – adres poczty elektronicznej lub numer telefonu,
- nazwę i symbol cyfrowy zawodu oraz symbol i nazwę kwalifikacji wyodrębnionej w danym zawodzie lub zawodach szkolnictwa branżowego, w zakresie której zdający zamierza przystąpić do egzaminu zawodowego,
- informację o terminie głównym, w którym zdający zamierza przystąpić do egzaminu zawodowego,
- w przypadku ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego – informację o przystąpieniu do egzaminu zawodowego na podstawie wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego dla zawodu, w którym się kształci, albo zawodu o charakterze pomocniczym przewidzianego dla zawodu, w którym się kształci,
- informację, po raz który zdający przystępuje do egzaminu zawodowego z zakresu danej kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie lub zawodach szkolnictwa branżowego.

Dyrektor szkoły przekazuje wykaz dyrektorowi okręgowej komisji egzaminacyjnej w postaci elektronicznej w terminie do 22 marca 2023 r.

Wydłużenie terminu obowiązywania niektórych regulacji

Nowelizacja wydłuża również terminy obowiązywania niektórych regulacji *Rozporządzenia w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy*. Zgodnie z nową treścią § 6a w latach szkolnych 2021/2022 i 2022/2023 w oddziale przygotowawczym, o którym mowa w art. 165 ust. 11 *Prawa oświatowego*, zorganizowanym w branżowej szkole I stopnia lub technikum, uczeń będący obywatelem Ukrainy może również uczęszczać na zajęcia przeznaczone na osiągnięcie wybranych efektów kształcenia określonych w podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego, dostosowane pod względem zakresu treści nauczania oraz metod i form ich realizacji do potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia. Przed nowelizacją obowiązywanie tego przepisu było przewidziane wyłącznie na rok szkolny 2021/2022. Nowelizacja przedłuża zatem obowiązywanie tej regulacji o kolejny rok szkolny.

Podobnie zostało przedłużone na kolejny rok szkolny obowiązywanie kolejnych, przedstawionych niżej, przepisów dotyczących liczebności grup uczniów:

- § 7 ust. 1 – w latach szkolnych 2021/2022 i 2022/2023 liczba dzieci w oddziale przedszkola może być zwiększona o nie więcej niż 3 dzieci będących obywatelami Ukrainy,
- § 8 ust. 1 – w latach szkolnych 2021/2022 i 2022/2023 liczba uczniów w oddziale klas I–III szkoły podstawowej może być zwiększona o nie więcej niż 4 uczniów będących obywatelami Ukrainy,
- § 9 ust. 1 – w latach szkolnych 2021/2022 i 2022/2023 liczba dzieci w oddziale przedszkola integracyjnego i oddziale integracyjnym w przedszkolu ogólnodostępnym oraz liczba uczniów w oddziale szkoły integracyjnej i oddziale integracyjnym w szkole ogólnodostępnej może być zwiększona o nie więcej niż 2 dzieci lub uczniów niepełnosprawnych będących obywatelami Ukrainy,
- § 9 ust. 2 – w latach szkolnych 2021/2022 i 2022/2023 liczba dzieci w oddziale przedszkola specjalnego i oddziale specjalnym w przedszkolu ogólnodostępnym oraz liczba uczniów w oddziale szkoły specjalnej i oddziale specjalnym w szkole ogólnodostępnej może być zwiększona o nie więcej niż 2 dzieci lub uczniów niepełnosprawnych będących obywatelami Ukrainy,
- § 9 ust. 3 – w latach szkolnych 2021/2022 i 2022/2023 liczba uczniów w klasie łączonej w szkole podstawowej specjalnej, szkole ponadpodstawowej specjalnej, szkole podstawowej specjalnej funkcjonującej w jednostce pomocy społecznej oraz szkole ponadpodstawowej specjalnej funkcjonującej w jednostce pomocy społecznej może być zwiększona o nie więcej niż 2 uczniów niepełnosprawnych będących obywatelami Ukrainy,
- § 10 ust. 1– w latach szkolnych 2021/2022 i 2022/2023 liczba wychowanków w grupie wychowawczej w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym lub specjalnym ośrodku wychowawczym może być zwiększona o nie więcej niż 2 wychowanków niepełnosprawnych będących obywatelami Ukrainy,
- § 11 ust. 1 – w latach szkolnych 2021/2022 i 2022/2023 liczba uczniów na zajęciach świetlicowych w szkole podstawowej ogólnodostępnej, pozostających pod opieką jednego nauczyciela, może być zwiększona o nie więcej niż 4 uczniów będących obywatelami Ukrainy,
- § 11 ust. 2 – w latach szkolnych 2021/2022 i 2022/2023 liczba uczniów niepełnosprawnych na zajęciach świetlicowych w szkole ogólnodostępnej i integracyjnej oraz szkole ogólnodostępnej z oddziałami integracyjnymi, pozostających pod opieką jednego nauczyciela, może być zwiększona o nie więcej niż 2 uczniów niepełnosprawnych będących obywatelami Ukrainy,

- § 11 ust. 3 – w latach szkolnych 2021/2022 i 2022/2023 liczba uczniów niepełnosprawnych na zajęciach świetlicowych w szkole specjalnej oraz szkole ogólnodostępnej z oddziałami specjalnymi może być zwiększona o nie więcej niż 2 uczniów niepełnosprawnych będących obywatelami Ukrainy,
- § 11a ust. 1 – w latach szkolnych 2021/2022 i 2022/2023 dodatkowe zajęcia lekcyjne z języka polskiego dla uczniów będących obywatelami Ukrainy są prowadzone indywidualnie lub w grupach liczących nie więcej niż 15 uczniów, w wymiarze pozwalającym na opanowanie języka polskiego w stopniu umożliwiającym udział w obowiązkowych zajęciach edukacyjnych, nie niższym niż 6 godzin lekcyjnych tygodniowo; pozostawiono zatem na kolejny rok szkolny podwyższony limit godzin zajęć języka polskiego.

Pozostałe przepisy

Podobnie jak w przypadku pozostawienia na kolejny rok szkolny możliwości zwiększenia liczebności grup, nowelizacja przedłuża niektóre z pozostałych zasad obejmujących uczniów z Ukrainy:

- § 12 – w latach szkolnych 2021/2022 i 2022/2023 dyrektor odpowiednio przedszkola specjalnego, szkoły specjalnej, specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego lub specjalnego ośrodka wychowawczego może przyjąć dziecko niepełnosprawne lub ucznia niepełnosprawnego będących obywatelami Ukrainy, na podstawie oświadczenia rodzica lub osoby sprawującej opiekę nad dzieckiem lub uczniem o złożeniu do publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej, wniosku o wydanie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego,
- § 13 – dyrektor szkoły lub placówki ustala, w porozumieniu z radą pedagogiczną i radą rodziców, potrzebę modyfikacji w latach szkolnych 2021/2022 i 2022/2023 realizowanego w szkole lub placówce programu wychowawczo-profilaktycznego oraz, w razie potrzeby, modyfikuje ten program,
- § 14 ust. 1 – w latach szkolnych 2021/2022 i 2022/2023 w uzasadnionych przypadkach w publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej, w celu rozpoznawania specjalnych potrzeb edukacyjnych dzieci i uczniów będących obywatelami Ukrainy oraz udzielania im pomocy psychologiczno-pedagogicznej, może być, za zgodą kuratora oświaty, zatrudniona osoba niebędąca nauczycielem, posiadająca przygotowanie uznane przez dyrektora poradni za odpowiednie do realizacji określonych przez dyrektora poradni zadań w tym zakresie,

- w latach szkolnych 2021/2022 i 2022/2023 w uzasadnionych przypadkach w publicznej placówce oświatowo-wychowawczej oraz publicznej placówce zapewniającej opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania, w celu realizacji zajęć dla dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy, może być, za zgodą kuratora oświaty, zatrudniona osoba niebędąca nauczycielem, posiadająca przygotowanie uznane przez dyrektora placówki za odpowiednie do realizacji określonych przez dyrektora placówki zadań w tym zakresie.

Oddział przygotowawczy

Nowelizacja przedłuża również na kolejny rok szkolny zasady wyłączenia spod klasyfikacji rocznej oraz śródrocznej ucznia będącego obywatelem Ukrainy uczęszczającego do oddziału przygotowawczego. Zgodnie ze znowelizowanym § 6b *Rozporządzenia* w latach szkolnych 2021/2022 i 2022/2023 uczeń będący obywatelem Ukrainy, uczęszczający do oddziału przygotowawczego, nie podlega klasyfikacji rocznej w przypadku, gdy rada pedagogiczna uzna, że:

- uczeń nie zna języka polskiego lub znajomość przez ucznia języka polskiego jest niewystarczająca do korzystania z nauki lub
- zakres realizowanych w oddziale przygotowawczym zajęć edukacyjnych uniemożliwia przeprowadzenie klasyfikacji rocznej ucznia.

W roku szkolnym 2022/2023 uczeń nie podlega także klasyfikacji śródrocznej.

Warunki ukończenia szkoły podstawowej

W nowej regulacji § 6d *Rozporządzenia* w roku szkolnym 2022/2023 uczeń będący obywatelem Ukrainy kończy szkołę podstawową, jeżeli:

- otrzymał ze wszystkich obowiązkowych zajęć edukacyjnych realizowanych w klasie VIII pozytywne roczne oceny klasyfikacyjne,
- przystąpił ponadto do egzaminu ósmoklasisty (za wyjątkiem uczniów podlegających zwolnieniu z tego egzaminu).

W arkuszu ocen oraz na świadectwie ukończenia szkoły podstawowej ucznia, w miejscu przeznaczonym na wpisanie ocen z obowiązkowych zajęć edukacyjnych: muzyka, plastyka, przyroda i technika, wstawia się poziomą kreskę. W przypadku ucznia, który w roku szkolnym 2021/2022 otrzymał promocję do klasy VIII, w arkuszu ocen oraz na świadectwie ukończenia szkoły podstawowej, w miejscu przeznaczonym na wpisanie ocen z obowiązkowych zajęć edukacyjnych: przyroda i technika, wstawia się poziomą kreskę. Uczeń szkoły podstawowej, który nie spełnił warunków ukończenia tej szkoły, powtarza

klasę VIII szkoły podstawowej i przystępuje w roku szkolnym, w którym powtarza tę klasę, do egzaminu ósmoklasisty.